

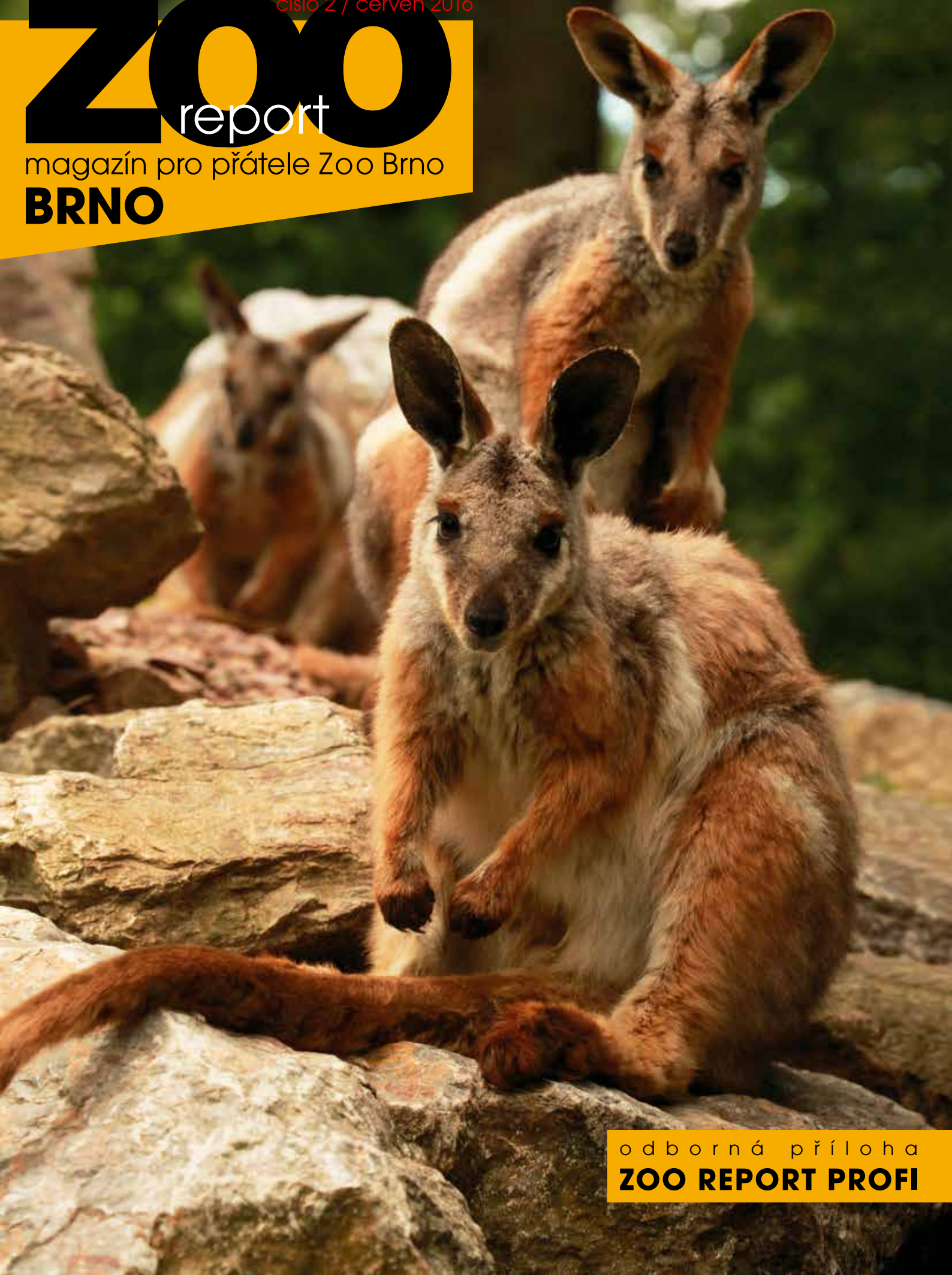
číslo 2 / červen 2016

ZOO

report

magazín pro přátele Zoo Brno

BRNO

odborná příloha
ZOO REPORT PROFI

Úvodní slovo
Bc. Eduard Stuchlík

STRANA 3

Je to zase kluk
Klára Vondráková a René Albrecht

STRANA 4

Na Josefovských loukách vzniká ptačí ráj
Břeněk Michálek

STRANA 5

Druhé složení sovina už lépe odpovídá
umístění v Beringii
Petr Suvorov

STRANA 6, 7

Nechme je žít!
Jana Galová

STRANA 8

Horké novinky

STRANA 9

Malá lední medvědice dostala jméno Naria,
k její expozici míří davy

STRANA 10

První rosomák narozený v Česku už chodí
s oběma rodiči do výběhu
Klára Vondráková a René Albrecht

STRANA 11

Zooreport
magazín pro přítele Zoo Brno
červen 2016
číslo 2/16, ročník XVIII

Vydavatel:
Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 311
fax: +420 546 210 000
e-mail: zoo@zoobrno.cz

Nakladatel:
Peleos, spol. s r.o.
e-mail: info.brno@peleos.cz

Adresa redakce:
Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
redakce Zooreportu
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 370
fax: +420 546 210 000
e-mail: stuchlik@zoobrno.cz

Vedoucí redaktor:
Bc. Eduard Stuchlík

Odborní lektoři:
RNDr. Bohumil Král, CSc.
Mgr. Lubomír Selinger

Náklad:
1 500 ks v české verzi
500 ks v anglické verzi

**Autorem nepodepsaných textů
a neoznačených fotografií je:**
Bc. Eduard Stuchlík

První strana:
Klokani žlutonozí

NEPRODEJNÉ

Jaký bude Zooreport? No přece lepší!

Jak jsme už avizovali v minulém vydání našeho časopisu, Zooreport bude od příštího roku vycházet v nové podobě. V jaké? No přece v lepší! Na chvíli se však nyní ohlédněme po tom, co bylo. Říká se, že bez minulosti není přítomnost ani budoucnost.

Čtvrtletník, který vychází od roku 1998, se snažil být především kronikou a zaznamenávat nejdůležitější události ze života naší zoo. Jsou v něm uloženy její nejnovější dějiny, přeměna dříve stagnující zoo v dynamicky se rozvíjející instituci. V prvním ročníku jsme mimo jiné psali o právě dokončeném pavilonu Tropické království, který stojí na začátku oné přeměny. K rehabilitaci zoo přispěla i originálně pojatá nová restaurace s výhledem do výběhu tygrů, otevřená roku 2002. Další stavby vznikaly podle nové chovatelské koncepce, která upozorňuje na některé významné momenty ve vývoji života na Zemi (mohli bychom je nazvat milníky evoluce). Zahrada se především pustila do budování expozičního komplexu severské zvěřiny Beringie, kam se nyní chodí například za kamčatskými medvědy, postupně roste i komplex Kalahari s Africkou vesnicí.

Časopis připomněl i padesáté a šedesáté výročí zoologické zahrady, otevřené v roce 1953. Její historie, zachycená v Zooreportu, sahá hlouběji, ještě před rok otevření, až do doby předválečné. Od června 1937 do ledna 1941 totiž existoval v jednom brněnském parku, v Tyršově sadu, u Brňanů oblíbený Zoologický koutek. Pohled ke kořenům ukázal, že už naši předchůdci, průkopníci budování brněnské zoo, chápali její význam v širších, dalo by se říci v dnešních, souvislostech: že má veřejnost

Bc. Eduard Stuchlík

bavit, ale prostřednictvím zvířat chovaných v podmínkách blízkých přírodě rovněž vychovávat. Ke zmíněným předchůdcům bych ještě podotknul, že učinili zkušenost podobnou té naší, že totiž lidé chodí do zoo rádi (hlavně když je hezké počasí), někteří ale podléhají předsudkům, které asi nelze vymýtit. Například, že zvířátka v zoo trpí hladem.

Důraz na osvětlu provází naši zoo vskutku už od jejího prvopočátku a v současné době nabízíme veřejnosti výukové programy nejen v areálu na Mniší hoře, ale i ve Středisku ekologické výchovy Hlídka v parku pod hradem Špilberkem.

Připravovat k tisku časopis brněnské zoo je vlastně snadné: stále se tu něco děje, stavějí se nové expozice, rodí se další mláďata.

I když těch expozičních novinek by snad mohlo být i víc, a naopak u některých zvířecích druhů by někdy bylo lepší, kdyby měly potomstva méně (například v roce 2011 jsme psali o tom, jaké komplikace přináší vlčí smečka, když vycítí, že uživí mláďata od dvou matek, a rozroste se tak, že se skládá ze čtyřiařiceti jedinců).

Po osmnácti ročních jistě uzrál čas ke změně ve vydávání časopisu. Ten se chce více zaměřit na běžného návštěvníka, více si všimnout dění v samotné zoo i v jejím zázemí a uvádět příběhy jednotlivých zvířat. Odbornou přílohu nahradí příloha dětská. Už se těším, jak si Zooreport přečtou, nebo také omalují, mí dva malí vnuci.

Bc. Eduard Stuchlík,
vedoucí redaktor Zooreportu

Bc. Eduard Stuchlík

se narodil v roce 1943 v Brně, kde vystudoval gymnázium a zdravotnickou školu. Původním povoláním je rentgenologický laborant. Ve zdravotnictví pracoval v letech 1962 až 1969, v roce 1970 přijal místo korektora v tiskárně Rudé právo v Brně, v níž setrval do roku 1992. Následujícího roku se stal členem redakce brněnského deníku Rovnost, kde zastával funkci editora a do novin přispíval články a fotografiemi, které sledovaly dění ve výtvarném umění, především ve fotografii. Zájem o tuto disciplínu jej přivedl na Slezskou univerzitu v Opavě, kde v roce 1997 absolvoval bakalářský stupeň studia tvůrčí fotografie. Zooreport rediguje od roku 2002 (prvních pět let byl současně i tiskovým mluvčím zoo).

Kamčatka a její mládě si odnášejí ryby do brlohu

Je to zase kluk

Porod a první měsíce života mláděte medvěda kamčatského, narozeného letos 29. ledna, probíhaly jinak než odchov dvojčat Kuby a Tobyho, kteří se samiči Kamčatce narodili v lednu 2012. Letošní porod proběhl málem za „asistence“ otce.

Kuba a Toby přišli na svět v porodním boxu, jejich otec už byl v té době od nich oddělen v jiné ubikaci chovatelského zázemí, aby samice měla klid na odchov medviďat. Mláděta pak s matkou žila skoro tři roky, otec zůstával v druhé části rozděleného výběhu. Chovný pár začal žít opět společně po odchodu odrůstajících mláděť do jiné zoo v listopadu 2014 a zoologové se rozhodli, že už jej rozdělovat nebudou. Nastávající zimu medvědi strávili společně v brlohu, který si Jelizar vyhrabal ve výběhu už v roce 2012. Nyní si jej s Kamčatkou rozšířili.

K zatím poslednímu zimnímu spánku ulehli 5. prosince 2015 do brlohu zbudovaného vlastními silami a od té doby je nikdo skoro dva měsíce neviděl.

mládětem, si pak ryby do brlohu zatahovala. Brzy se mezi návštěvníky rozneslo, že v době krmení lze spatřit malého kamčatského medvěda.

Do konce dubna měl Jelizar úplnou volnost pohybu, chodil do zázemí, kde spal, pohyboval se po celém výběhu, také se koupal v jezeře. Občas se na chvíli, mimo dobu krmení, zvědavě zastavil u vchodu do brlohu, dovnitř si ale netroufnul. Nasupený funící medvěd, zastížený 26. dubna u nory, a zvalená tráva v okolí, to byly signály, že došlo k potyčce se samičí. Předhazovanými rybami jsme pro jistotu Jelizara odlákali do zázemí, kde zůstal od samice s mládětem oddělen.

Medvědice s medvídkem trávili stále více času na povrchu než v podzemí a koncem května už společně poznávali vzdálenější části expozice. Při jednom z jejich „výletů“, bylo to 6. června, se nám podařilo Kamčatku s mládětem nalákat – jako vždy pomocí předhazovaných ryb – do zázemí a tam mládě od matky oddělit. Veterinář mohl medvídku vakcinovat, přitom zjistil, že je to sameček.

Současně s odchodem Kamčatky a mláděte do zázemí se tam podařilo v jedné ubikaci izolovat i samce. (Toho jsme využili k rychlému úklidu výběhu, především v okolí vchodu do brlohu.) Několik dní pak v zázemí žili všichni tři – zvlášť samec a zvlášť samice s mládětem. Měli přitom čichový a zrakový kontakt přes mříž. Po návratu Kamčatky a jejího syna do výběhu zůstal samec ještě asi týden oddělen, od 13. června pak už mohli návštěvníci v expozici vidat celou medvědí rodinu. Zpočátku ale samice samce odháněla, a jemu nezbylo, než se zdržovat v uctivé vzdálenosti od mláděte.

Klára Vondráková a René Albrecht,
chovatelé

Malý medvěd ještě nemá jméno

Na Josefovských loukách vzniká ptačí ráj

Ptačí park Josefovské louky, první soukromou ptačí rezervací v Česku, najdeme v Josefově u Jaroměře ve východních Čechách. Leží v ostrovní nivě obtékané vodami přirozeně meandrující řeky Metuje, jejího umělé zbudovaného nového ramene a zregulovaného Jasenského potoka. Park mohou volně navštěvovat pěší i cyklisté, pořádají se v něm akce pro veřejnost.

Myšlenkou zřídit tu ptačí park se začali zabývat před zhruba deseti lety dva agilní členové České společnosti ornitologické. Ta se v roce 2006 rozhodla, že s pomocí sponzorů a dobrovolných dárců začne v dané lokalitě vykupovat pozemky, aby mohla záměr uskutečnit podle svých představ. Z přibližně sedmdesáti hektarů zaplavovaných luk je zatím vykoupena asi třetina.

Při úpravě koryta Metuje zhruba před sto lety byl zřízen systém stavidel, hradítek a kanálů, který spolu s napouštěcím objektem řídil přítok a odtok záplavové vody podle potřeb lučního hospodářství. Po druhé světové válce se systém postupně přestal používat (omezeně se zavlažovalo ještě v 90. letech). Unikátní technickou památku dnes ornitologové obnovují a s příchodem sezonních řízených záplav se do nedávna ještě vyschlé nivy vracejí především ptáci vázaní na vodu, ale i další druhy. Aby se tam všemu tomu zvířectvu i rostlinstvu ještě více dařilo, ornitologové nechali v parku vyhloubit několik jezírek a zřídili menší trvalé mokřady. Přitom chtějí, aby luční hospodářství zůstalo v místě zachováno, aby louky zůstaly loukami, které bude možné na začátku léta posekat.

Na Josefovských loukách se nyní při tazích zastavují desítky druhů ptáků, z nichž některé tu místní lidé nikdy předtím neviděli. Například bizarní kachnu lžička pestrého, největšího krasavce mezi bahňáky jespáka bojovného či nohatého vodouše tmavého.

Při jarním tahu se na Josefovských loukách zastavují i jeřábi popelaví

Foto Břenek Michálek

Po opravě sto let starého systému zavlažování se zaplavované Josefovské louky mění v ptačí ráj. V pozadí věž kostela v Josefově

Odborníci mají radost i z vodoušů rudonohých, ptáků, kteří již z Česka prakticky vymizeli. Pouhý výskyt tohoto vodouše je důkazem, že ekosystém mokřadních luk s tůňkami funguje v této lokalitě přirozeně. Na tahu se zastavují i jeřábi popelaví, při letošním jarním tahu byl poprvé pozorován břehouš černoocasý. V období 2005 až 2016 ornitologové zjistili na Josefovských loukách 161 ptačích druhů. Hitem roku 2012, kdy se tu rozmnožovalo odhadem 55 ptačích druhů, bylo hnízdění tří párů čejek chocholatých – ptačí park je jedním z mála lučních hnízdišť tohoto dříve běžného druhu. Nepravidelné hnízdění ornitologové předpokládají u bekasin otavních, ledňáček říční poprvé zahnízdil v roce 2015.

Po zavedení řízených záplav ochránci přírody zaznamenávají i narůstající počty obojživelníků, kteří se tu nyní vyskytují ve stovkách jedinců sedmi druhů (čolek obecný, čolek velký, ropucha obecná, ropucha zelená, skokan hnědý, skokan skřehotavý a kuňka ohnivá).

Foto Břenek Michálek

Výskyt kuňky ohnivé, evropsky významného druhu, byl na Josefovských loukách potvrzen v roce 2016

Ornitologové pravidelně pořádají různé akce pro veřejnost, na něž zvou i odborníky. V týmu pozvaném do parku na akci Noční příroda byl 18. června 2016 i kurátor plazů a obojživelníků Zoo Brno Mgr. Petr Šrámek, kterému se podařilo odchycem potvrdit přítomnost vzácné, evropsky významné kuňky ohnivé. „Je fascinující, kolik druhů obojživelníků se dá na tomto kousku mokřadních luk pozorovat,“ pochvaloval si Šrámek i další účastníci akce, kteří, vybaveni svítilnami a holinkami, mohli zástupce místních živočichů pozorovat zblízka.

Jsou to právě vlhké květnaté louky kolem řek, které z naší přírody téměř zmizely a s nimi i mnohé rostliny a mnoho živočichů. Ptačí park Josefovské louky může nyní posloužit jako názorná ukázka fungující vyvážené krajiny.

Informace k sepsání tohoto článku poskytl

Mgr. Břenek Michálek,
správce Ptačího parku Josefovské louky

Puštíci bělaví západosibiřští

Druhové složení sovina už lépe odpovídá umístění v Beringii

Významná změna druhového spektra nastala v expozici sov, v takzvaném sovíně. Od roku 2015 v něm mohou návštěvníci spatřit puštíky bradaté, puštíky bělavé západosibiřské, výry virginské a výry velké západosibiřské. Sovín stojí poblíž nové mohutné voliéry orlů bělohlavých – tato část zoo je součástí expozičního komplexu Beringie, představujícího zvířena z širšího okolí obou břehů Beringovy úžiny.

Puštíci bradatí

Sovín patří k našim nejstarším expozicím, na svém místě stál už v roce 1953, když byla zoo otevřena pro veřejnost. Architekt Otto Eisler jej vyprojektoval pro výry velké, proto také mj. opatřil nosné sloupy, vyzdívané z lomového kamene, hnízdními výklenky. Později se druhová skladba změnila a vnitřní přepážky rozdělily voliéru s podlouhlým obdélníkovým půdorysem na čtyři stejné oddíly. Do nich jsme umísťovali především ptáky pocházející z naší záchranné stanice handicapovaných živočichů. Šlo o zachráněné jedince, které nebylo možné vrátit do přírody, protože se do zoo dostali se zraněním zanechávajícím trvalé následky. Další ptáci vyžadující dlouhodobou péči však od roku 2015 nacházejí domov v Záchranné stanici pro volně žijící živočichy, kterou naše zoo zřídila v Jinačovicích. V sovíně se nyní druhová skladba ustálila a lépe vystihuje složení beringské avifauny.

Kolekci sov brněnské zoo rozšířil v červnu 2014 puštík bělavý (*Strix uralensis*), žijící v jehličnatých i vlhčích listnatých lesích rozsáhlé oblasti, která se v širokém pásu táhne od severní Evropy přes Pobaltí, evropské Rusko a Sibiř až po Japonsko a severní Koreu. Mimo souvislý areál existují izolované populace ve střední a jihovýchodní Evropě a v centrální Číně, považované za postglaciální relikty. Systematika rozeznává 7 až 10 poddruhů.

Naše zoo chová poddruh puštíků západosibiřský (*Strix u. uralensis*). Jeho populaci tvoří asi 100 až 300 tisíc jedinců obývajících především západní Sibiř, areál poddruhu však sahá i do evropské části Ruska a na východ až k Ochotskému moři. Přibližně rok starý samec Oscar přicestoval do Brna se svou sestrou Rikke z chovné stanice ve švédské Zoo Nordens Ark. Nepříbuznou partnerku jsme mu dovezli v létě 2015 ze Zoo Ranua ve Finsku. Rikke odešla do Zoo Liberec, kde žije s novým samcem. Jmenování ptáci jsou pro budoucí chov cenní z hlediska genetické čistoty poddruhu.

Na území našeho státu zasahuje západním výběžkem areál střevoevropského poddruhu puštíka bělavého, puštíka střevoevropského (*Strix u. macroura*), jehož centrum rozšíření leží v karpatském oblouku. Pro posílení volně žijící populace byl v České republice několik let vysazován, úspěšně jej množí např. Zoo Hluboká, Zoo Ostrava nebo Zoopark Chomutov, které se významně zasloužily o návrat tohoto poddruhu do naší přírody. Jeho stavy sice mírně stoupají, avšak vzhledem k nízké populační hustotě (do 50 hnízdičích párů) je u nás puštík bělavý klasifikován jako druh kriticky ohrožený.

Po příchodu do sovina z jiného místa v zoo v roce 2014 pár puštíků bradatých (*Strix nebulosa*) dlouhé hodiny vysedával na větvích ve výstražných

Výr velký západosibiřský

pozicích a se zájmem sledoval protější monstrózní voliéru a v ní orly. Pětileté samičce ze Zoo Antverpy jsme v létě 2015 pořídili nového partnera, čtyřletého samce pocházejícího z nizozemské Zoo Veldhoven. Samec se samicí si projevují vzájemné sympatie a v expozici často sedávají těsně vedle sebe. Puštíci bradatí obývají téměř celou boreální část severní polokoule (subarktické jehličnaté lesy, tajgu). V Evropě se s ním lze setkat ve Finsku, v Pobaltí a v severním Rusku (v asijské části Ruska areál sahá až po východní Sibiř). Hnízdění malého počtu párů bylo prokázáno v Polsku. Světovou populaci odhadujeme na 190 000 ptáků, z čehož na Evropu připadá 4–15 000 ptáků. Celkově je druh hodnocen jako málo dotčený a jeho populace mírně narůstá. Puštíci bradatí si vlastní hnízda nestavějí, nýbrž využívají opuštěná hnízda dravců či krkavců.

Chov výrů velkých v Zoo Brno dlouhou dobu souvisel s přítomností záchranné stanice handicapovaných živočichů, která často přijímala jedince střevoevropského poddruhu výra velkého (*Bubo bubo*). Výr velký obývá velkou část Eurasie, současná systematika rozlišuje 16 poddruhů. V České republice, kde hnízdí 600–900 párů, má statut ohroženého druhu. Zatímco puštíci jsou vázáni na lesy, výři jsou schopni obývat i otevřené biotopy. Hnízdí na pevném podkladu, známá jsou hnízda

nejen skalní, ale také zemní. Pro stavbu hnízda výři vybírají těžko přístupné lokality – strže, opuštěné lomy, hluboké kaňony apod.

Do sovina se v roce 2015 podařilo získat pár patřící k poddruhu výra západosibiřského (*Bubo b. sibiricus*), jehož areál sahá od pohorí Uralu po řeku Ob. Od našich výrů se liší především zbarvením. Zatímco základní barvou střevoevropského poddruhu je hnědá, západosibiřští výři jsou krémově bílí. Pět let starý samec a o rok mladší a znatelně mohutnější samička dorazili do Zoo Brno v létě 2015 ze Zoo Novosibirsk.

Z ptačího parku Avifauna v nizozemském městě Alphen aan den Rijn jsme získali dospělý pár výrů virginských (*Bubo virginianus*). Původ obou zvířat je nejasný. V roce 2005 byli zabaveni soukromému chovateli a umístěni v Alphen. Tam žili až do roku 2015, kdy našli nový domov v brněnské zoo. Výr virginský obývá americký kontinent v obrovském areálu od Aljašky po Uruguay. Jeho v současnosti 15 uznaných poddruhů jeví značnou barevnou variabilitu, například podklad pod tmavým proužkováním na břiše může mít odstín krémově bílý až tmavě cihlově hnědý. Stejně jako puštíci bradatí využívá stará, opuštěná hnízda jiných ptáků, nepatří tedy mezi takzvané dutinové druhy, jimiž sovy často bývají. Početnost jeho celkové populace nebyla odhadnuta, ale druh je

Výr virginský

v přírodě natolik rozšířen, že spadá do kategorie méně dotčených.

Sovín, který poněkud zůstával ve stínu mohutného orlince, jedné z nejnovějších impozantních staveb v naší zoo, ve skutečnosti jen halí okolní bujnou vegetaci. Pozorní kolemjdoucí v něm nepřehlédnou většinou světle vybarvené sovy, které se z lehkého přitímní vynořují jako téměř pohádkové, mysteriózní objekty s široce otevřenými, zářícíma očima. A mnohé návštěvníky už zpovzdálí k prohlídce sovina přiláká typické houkání výrů.

RNDr. Petr Suvorov, Ph.D.,
kurátor chovu ptáků

Jedno ze šesti stanovišť soutěžní stezky ke Dni Země zřídili v zoo pracovníci naší záchranné stanice pro volně žijící živočichy. Na snímku: návštěvníci rozpoznávají zvířecí druhy podle obrázků

Nechme je žít!

Pestrá je letošní nabídka akcí pořádaných pro veřejnost v areálu naší zoo. Například v červnu proběhly čtyři (za celý rok se jich uskuteční 35). Dvě z nich, Den Země a Den ochrany biodiverzity, souvisely s kampaní Nechme je žít, kterou pro období 2016–18 vyhlásila Evropská asociace zoo a akvárií (EAZA).

Pod záštitou OSN oslavují lidé na celém světě 22. duben jako Mezinárodní den Země, v Zoo Brno letos

oslava proběhla o den později. S její přípravou pomohli studenti Provozně ekonomické fakulty Mendelovy univerzity. Program začal vyhlášením vítězů dětské literární a výtvarné soutěže na téma zachování biodiverzity, pak se zájemci mohli vydat na soutěžní stezku vedoucí zahradou. Přichystáno bylo šest stanovišť, jedno z nich sloužilo jako výdejna odměn – malou sladkost dostal každý, kdo přinesl nejméně tři otisky razítek, získané za správné odpovědi na jednotlivých stanovištích.

U pavilonu Exotarium rozložili soutěžní stánek pracovníci Záchranné stanice pro volně žijící živočichy, kterou Zoo Brno provozuje v Jinačovicích. Pro větší děti a jejich rodiče byl připraven kvíz ze znalostí naší fauny. Na okolních stromech byly rozvěšeny fotografie zvířat doprovázené otázkami a při opravě kvízu si

soutěžící doplnili znalosti, když se například dozvěděli, že včelojed lesní se živí larvami hmyzu a ježek má na těle 6 000 bodlin. Menší děti určovaly zvířecí druhy podle obrázků rozložených na stole. Tříletá holčička ze slovenského venkova rozpoznala správně všech dvanáct zvířat a zahanbila i některé školáky. S velkým zaujetím děti ošetřovaly zraněná plyšová zvířátka – zajíce, veverku a netopýra, kteří byli napadeni klíšaty vyrobenými z modelíny. Malí ošetřovatelé pilně odstraňovali parazity pinzetou.

Mezinárodní den ochrany biodiverzity, 22. květen (vyhlášený Valným shromážděním OSN v roce 1992), jsme letos v naší zoo připomněli uspořádáním soutěžní stezky zaměřené na poznávání běžných druhů rostlin a živočichů naší přírody. Soutěžící plnili různé úkoly, měli např. hmatem určit, zda v neprůhledném pytlíku visí šiška smrková, borová či něco jiného. Na různých místech zoo bylo nastaveno deset otázek a úkolů a kdo po projití stezky vhodil do hlasovací bedny v kamčatské chalupě správně vyplněný odpovědní formulář, byl zařazen do losování o drobné ceny. Také Den ochrany biodiverzity v naší zoo obohatili pracovníci záchranné stanice v Jinačovicích. Na stánku v kamčatské chalupě lidem radili, jak na zahradu či balkon přilákat různé zvířecí obyvatele. Náhorně předváděli konstrukci prači budky, pítka pro ptáky či tzv. hmyzího hotelu.

Kampaň Nechme je žít (Let it Grow) upozorňuje na význam zachování biologické rozmanitosti našeho kontinentu a nutnost ochrany jeho přírody před nepůvodními, invazními druhy.

Mgr. Jana Galová,
vedoucí útvaru vzdělávání

Na Den Země se soutěžící museli také přetahovat s medvědem

Také k programu Dne biodiverzity přispěli pracovníci naší záchranné stanice pro volně žijící živočichy, když v kamčatské chalupě návštěvníkům zoo radili, jak na zahradu či balkon přilákat různé zvířecí obyvatele. Hmyzí hotel obsazují nájemníci podle substrátu, který jim nejlépe vyhovuje. Například sluněčko sedmitečné úspěšně přezimuje v seně či mechu, a pak na zahrádce udržuje biologickou rovnováhu lépe než chemické přípravky

K samičím klokana žlutohého přibyl samec

Samce klokana žlutohého (*Petrogale xanthopus*), narozeného v dubnu 2015 v Zoo Bristol ve Velké Británii, jsme z jeho domovské zahrady dovezli do naší zoo 27. května letošního roku. Ihned jsme jej vypustili do expozice, kterou od června 2015 obývají dvě samice téhož druhu, pocházející ze Zoo Mylhúzy ve Francii. Mladší samec je stále o něco menší, ale brzy obě samice vzrůstem dožene i předežene.

Klokani žlutozobí patří k unikátní skupině skalních klokánů, které naše zoo před rokem 2015 nikdy nechovala. Blíže o nich pojednává odborná příloha tohoto vydání Zooreportu.

Urban centrum uvádí nové stavby v zoo, mláďata i výukové programy

Výstava s názvem Lvi se vracejí, věnovaná brněnské zoologické zahradě, je od 21. června 2016 otevřena v galerii Urban centrum v areálu Staré radnice v Brně (vchod z Mečové ulice). Tematicky je členěna na tři části.

V hlavním sále se představují expoziční novinky chystané pro nejbližší roky, například už letos začne zoo stavět nový výběh lvů, který má být během jednoho roku dokončen. Král zvířat se tak na Mniší horu vrátí po čtrnácti letech. Chov byl přerušen, protože chybělo vhodné chovatelské zařízení.

Po dostavbě rozlehlého lviho areálu dostanou nový venkovní výběh šimpanzi; lidé je budou pozorovat také z lávky, která povede ve výšce

Mládě skunka pruhovaného

Mladý samec klokana žlutohého (vlevo) je blíž k objektivu, vypadá tedy přibližně stejně velký jako za ním stojící samice. Ve skutečnosti je menší, ale brzy je obě vzrůstem dožene i předežene

4 až 6 metrů nad zemí mezi korunami stromů rostoucích při okraji expozice. Vedle chystaných novinek Urban centrum také přiblíží tři nové velké expozice, dokončené v roce 2014: Africkou vesnici, voliéru orlů bělohavých a výběh skalních klokánů.

Výstava rovněž upozorňuje na současné chovatelské úspěchy, které se týkají nejen pravidelných odchovů například medvědů nebo vlků – v Brně se letos rozmnožily některé druhy vůbec poprvé.

Návštěvník Urban centra se v jeho předzář seznámí s další významnou funkcí zoologické zahrady, s výchovou a vzděláváním veřejnosti, především dětí a mládeže. Zjistí přitom, jak pestrá je nabídka výukových programů, které probíhají nejen v areálu na Mniší hoře, ale i ve Středisku ekologické výchovy Hlávka v parku pod hradem Špilberkem.

Výstava v Urban centru skončí 9. září, poté se přestěhuje do Knihovny Jiřího Mahena na Koblížné ulici v Brně, kde bude přístupná do konce října.

Úspěšné prvoodchovy

Naši zoo v posledních letech zpouzarizovala především mláďata medvědů ledních. Úspěšně však odchováváme mnohé další vzácné druhy, mezi nimiž se letos objevila v Brně dosud nevidaná mláďata. Vedle rosomáka, jemuž věnujeme 11. stranu tohoto vydání, a tři štěňat vlků hřivnatých (*Chrysocyon brachyurus*), o nichž jsme psali v minulém čísle Zooreportu, patří k letošním prvoodchovům například čtyři mláďata manulů (*Otocolobus manul*), dvě samičky a dva samci narození 18. dubna, či sedm skunků pruhovaných (*Mephitis mephitis*) – tři samičky a čtyři samci pocházejí od dvou matek, první rodila 2. dubna, druhá 8. května.

Mládě manula

Cora si sedá, a mládě za chvíli začne pít mateřské mléko

Malá lední medvědice dostala jméno Noria, k její expozici míří davy

Málokterý návštěvník opomine v tomto roce zastávku u ledních medvědů. Přece si nenechá ujít pohled na skotačivé mládě! Malá lední medvědice, narozená 24. listopadu 2015, se od konce března pohybuje ve výběhu společně se svou matkou, samicí

Noria

Corou. Otec mláděte, samec Umca, zůstává v záložním výběhu v chovatelském zázemí.

Medvěd dostalo jméno Noria, 16. dubna je pokřtila tenistka Lucie Šafářová. Jméno vybrala z návrhů zaslaných příznivci zoo. Navrhovatelku Lenku Skutilovou inspirovala dívka jménem Noria, jejíž osud oběti globálního oteplování ztvárnila v knize Strážkyně pramene finská spisovatelka Emmi Itärantaová. Podle tenistky se příběh k medvědovi hodí. „Globální oteplování se ledních medvědů velmi dotýká, má to být upozornění, že se musí něco dělat, aby medvědů neubývalo, ale naopak přibývalo,“ řekla Šafářová. Společně s primátorem Petrem Vokřálem a ministryní

Hrátky s míčem miluje Cora stejně jako její mládě

školskvi Kateřinou Valachovou pak hodila medvědovi i jeho matce do výběhu dort naplněný rybami, mrkví a dalšími pamlsky.

Noria je už pátým odchovaným Cořiným potomkem. Je o poznání živější než předcházející dvojčata – rychle si osvojila celý výběh a zpočátku často šplhala po matčině těle, skákala po něm a kousala Coru do ucha. Vzácné okamžiky klidu, kdy si dvojčata hrála spolu, si medvědice tentokrát dopřát nemohla. Cora vždy dbala, aby se medvíďata, která krátce po opuštění brlohu ještě neumějí plavat, vyhýbala vodní nádrži. S charakteristickým frkáním nezkušená mláďata od jezírka vždycky odehnala. Noriu však příliš hlídat nemusela, ta přes svou zvědavost projevovala vrozenou opatrnost: odvážila se jen do mělčiny, do vody ponořila pouze čumák, někdy i celou hlavu, ale hloubka mládě nepřitahovala. Nakonec se samozřejmě Noria plavat naučila, ale až koncem května. Do té doby bylo jejím druhým hlavním povražením válení v hromadě, vršící se pod výrobníkem ledové tříště.

Od konce března byla expozice ledních medvědů téměř stále v obležení návštěvníků, o čemž svědčí i množství předmětů popadaných z vyhlídky dolů do výběhu. Když chovatelé po úklidu expozice vynášejí čepice a mobily, jsou už dávno nepoužitelné. Bohužel někdy návštěvníci házejí do výběhu různé předměty úmyslně, patrně jako „hračky“, nebo se dokonce snaží medvědy krmít – takové chování bohužel může ohrozit zdraví zvířat.

Lední medvědi mají v bazénu, kde za tepleho počasí tráví většinu času, na hraní velký modrý balon. Zdá se, že matka se jej zmocňuje s ještě větší vervou než dcera.

První rosomák narozený v Česku už chodí s oběma rodiči do výběhu

Prvním rosomákem (*Gulo gulo*) narozeným v českých a slovenských zoologických zahradách se stal malý sameček, který přišel na svět 2. března 2016 v Zoo Brno. Úspěšným otcem je samec Ivan, narozený v norském Kristiansandu v únoru 2008, přesně o dva roky mladší matka Nataša pochází ze Zoo Moskva. Oba rosomáci žijí v Brně od konce roku 2010.

Názny jejich sexuálního chování jsme registrovali už v roce 2012, v dalších letech sílily a gradovaly v minulou sezóně: v chovatelském deníku je zapsáno z 19. května 2015 o pozorování páření. Před příchodem poslední zimy rosomáci projevovali zvýšenou aktivitu a žravost, samice často zůstávala v norách, které si rosomáci vyhrabali ve výběhu.

Při kontrole chovatelského zázemí 2. března 2016 začaly dosud klidné šelmy přes mříž utíkat na ošetřovatele. Příčinu změny chování vzápětí odhalila kamera instalovaná do porodního boxu, na monitoru se totiž objevila malá světlá kulička, ležící na podlaze (rosomáci se rodí bílí). Aby samice měla větší klid, v následujícím období zůstal samec, který se na výchově mláďat nijak nepodílí, oddělen ve výběhu a samice s mládětem obývala porodní box, ubikaci a odstavný dvorek. Byli jsme rádi, že si Nataša pro porod nevybrala některou z nor ve výběhu, v zázemí mohl být odchov mláděte pod stálou kontrolou.

Běžnou denní krmnou dávku rosomáků tvoří kilogram masité potraviny (hovězí, drůbež, ryby). Kojící matka jsme jí změnili tak, aby dostávala potravu ener-

Mladý rosomák (vlevo) se škádlí se svým otcem. Od 16. června už mohou návštěvníci zoo pozorovat celou rodinu rosomáků ve výběhu

geticky vydatnější. Ryby nahradili potkani a kůzlata, drůbež jsme předkládali co nejčerstvější. Když koncem dubna začalo žrát i mládě, dostávalo mleté maso a hovězí srdce.

Samice, ač prvoroďka, hned od začátku pravidelně kojila a vůbec se chovala jako pečlivá matka. Mládě například přenášela do sousední ubikace, aby si tam mohlo hrát v seně a slámě, a když později začalo pít vodu, prackou odstraňovala z napájčky nečistoty. Že už mládě trochu ztmavlo, chovatelka zaznamenala 15. března, a do deníku poznamenala, že také „bylo

Samec rosomáka (vpravo) s mládětem narozeným 2. března 2016

tlustoučké“. Vidět začalo 27. března a 16. dubna se už poprvé sunulo i s matkou na odstavném dvorku. Tam také, přes dvoje spouštěcí mřížě a na vzdálenost asi tři metry, mohlo na konci chodby spatřit svého otce, jehož blízkost už jistě tušilo na základě čichových vjemů.

Při očkování 17. května veterinář zjistil, že malý rosomák je sameček. Mléčné zuby už mu vypadaly a prořezávaly se druhé. Vážil rovných pět kilogramů. Při přeočkování 2. června byl o skoro tři kilo těžší (vážil 7,8 kg). První přímý kontakt s otcem přes mříž mezi dvorkem a výběhem nastal 12. června, matka zpozvěděla klidně pozorovala, jak se samci zvědavě očichávají. Pro mládě byl otec od začátku přitažlivý objekt, často se s ním škádlil i později, když je už nedělila žádná přepážka. Spouštěcí mříž mezi zázemím a venkovním výběhem jsme trvale otevřeli a rodinu rosomáků spojili 16. června. Otec hned začal syna, který byl už skoro tak velký jako on, učit, jak se leze na strom. Mladý rosomák lezl jako druhý, a výšek se nebál.

Úspěšný odchov rosomáka je velkým úspěchem i jinde ve světě. Svědčí o tom i gratulace, kterou do Brna hned po narození našeho mláděte poslal koordinátor Evropského záchranného chovu rosomáků Leif Blomqvist ze Zoo Nordens Ark ve Švédsku.

Klára Vondráková a René Albrecht, chovatelé

VÝSTAVA V URBAN CENTRU

21/6 – 9/9 2016

LVI SE VRACEJÍ

Výstava v Urban centru představí nejen projekty nových významných expozičních stánků, které Zoo Brno chystá otevřít v nejbližších letech, ale také připomíná nejúspěšnější současné odchovy mláďat v brněnské zoo.

Zájemcům výstava přibližuje i významnou rekonstrukci a chod Střediska ekologické výchovy Hlídka v parku pod hradem Špilberkem.